

Kranjsko. Nova lovska postava, ki jo je sklenil deželni zbor, ni dobila cesarjevega potrdila. — V Ljubljani se je novo pošto poslopje slovesno odprlo v soboto. — Nova pošta se dne 1. decembra otvori v Komendi pri Kamniku. — G. A. Trstenjak je zgubil v Ljubljani službo pri mestni (slovenski) hranilnici, ker je prevzel uredništvo »Slovenskega lista«.

Primorsko. Železniški minister se je izrekel zoper predelsko železnico. — Tržaško namestništvo je odvzelo tržaškemu magistratu nadzorstvo nad društvi in shodi v tržaški okolici. To je prav! — Dr. Anton Mahnič je imenovan za škola na Krku.

Hrvaško. V soboto se je sešel sabor, ki je volil dosedanje poslance v državni zbor v Budapešti; dasi so zoper volitev protestovali vladi nasprotni poslanci, ker je dotično pismo samo Banffy podpisal, ne pa tudi ban.

Ogersko. Danes so presvetli cesar s prestolnim govorom otvorili novi državni zbor. — Zana prejšnjem bodo vsi vojaški novinci morali svoja imena in priimke pisati v madjarskem pravopisu, kakor so pisani v matrikah. — Zadnje madjarske volitve je »vahtalo« okoli 133 tisoč vojakov. Ob tej priliki je bilo 39 oseb ubitih, nad sto pa težko ranjenih.

Vnanje države.

Rim. Sv. oče so imenovali za nuncija v Monakovem msgr. Lorenzelli-ja, ki je dozdaj bil internuncij v Haagu.

Italijansko. Za ujete vojake bodo kralju Menelik morali plačati poldrugi milijon. — Ministri delajo obljube, da bodo zdaj, ko je v Afriki mir, marsikaj storili za Italijo.

Francosko. Ruski car Nikolaj in predsednik Faure sta baje podpisala rusko-francosko zvezno pogodbo že takrat, ko je bil car v Parizu. Pogodba se v kratkem razglasi.

Belgijsko. Vlamski jezik se je dozdaj tako v kot potiskal, kakor pri nas slovenščina. Te dni pa je državni zbor sklenil, da je vlamščina s francoščino enakopravna.

Nemško. Pruski deželni zbor je cesar Viljem otvoril s prestolnim govorom ter udrihal po že tako zatiranih Poljaki. — V bavarski višji šolski svet je prišel vrli dr. Orterer, kar vse brezverce jezi.

Rusko. V kratkem bojdja pojdejo naš presvetli cesar v Petrograd, da vrnejo carju Nikolaju obisk. — Na Kavkazu hočejo Rusi pomnožiti vojaštvo, bržčas samo zato, da zasedejo Armenijo, ako se ondi začnejo novi neredi.

Bolgarsko. Vojni minister Petrov, ki je nedavno bil odlikovan od našega presvetlega cesarja, se je znovič svoji službi odpovedal. Za kneza Ferdinanda pa ne mara ne Rusija, ne Avstrija.

Srbsko. Predno je kralj Aleksander odpotoval na Dunaj, je povabil hkrati na obed Rističa, Garašanina in Pasiča, ki si niso samo politični, nego tudi osebni nasprotniki. Kralj jih je popolnoma pomiril in spravil.

Turško. Vlada bi rada na posodo vzela tisoč milijonov in že išče po vsej Evropi posojila. — Bivši člani kreske ustaške skupščine so se zbrali na otoku Samos in sklenili poslati konzulom protest, da se slovesno obljubljene preosnove na Kreti niso izvršile. Tudi so konzulom naznanili, da obnovijo punt, če se preosnove koj ne izvedejo.

Špansko. Na Filipinskih otokih je španska vojska premagala ustaške čete in naskokoma zavzela glavno ustaško utrdbo, mesto Pasangan.

Za poduk in kratek čas.

Madjari in njih navali na slov. Štajar.

(Zgodovinski spominki; piše M. Slekovec.)

(Dalje.)

Proti Ptujju si Kruci niso upali, toliko huje pa so divjali po Ljutomerskih gorah. Oropali in večidel tudi užgali so ondi okoli 160 hramov, kletij in stiskalnic. Ko so k Sv. Miklavžu prihruli, našli so cerkev zaprto, farovž pa celó prazen, kajti župnik se je zaradi večje varnosti preselil k podružnici žalostne Matere božje v Jeruzalemu. Kmalu vderejo v cerkev, poberejo, kar ima kako vrednost, razderejo in poškodujejo nekatere oltarje, potem pa hrumejo proti Jeruzalemu. Ali v slovitem »Bahjem klancu«, ki je svoje dni spravil ob življenje marsikaterega Turčina, bila je tudi tem divjakom nastavljena pogibeljna past. Niso sicer, kakor nekdanj na Turke, prežale na nje junaške žene s kropom in debelim kamenjem, pač pa viteški župnik od Sv. Miklavža, Mart. Stariha, s svojimi župljani. Junaško je odbijal sovražnike in si po vsej pravici zaslužil ime: »Victoriosus«, to je premagalec.

Kruci, od tod odpodeni, so hruli po drugi strani, pleneč in požigajoč, na Mursko polje, kjer so se združili s četami, ki so ondi ropale.

Mnogo prebivalcev iz Ljutomera, Ormoža, Velike Nedelje in Središča je bilo odbežalo v Ptuj, Maribor, ali v starodavne Ruše za košatim Pohorjem ter je čakalo ondi, dokler ni roparska druhal odšla s slovenskega Štajarja.

Tudi v Ptujju so se Kruce grozno bali. Komaj so slišali, da divjaki hrumejo proti Ormožu, je bilo vse mesto po koncu in mnogo meščanov je pobegnilo v Maribor. Očetje minoriti so dali svojega na smrt bolnega gvardijana, Gašparja Dietl-na v naglici iz samostana spraviti na »Hamre« pri Monsbergu, kjer je še tisti dan (3. febr. 1704) umrl.¹⁾

V Rušah so bili tudi ormoški župnik Matija Žagar, velikonedeljski nadžupnik Maksimilijan Krajner in miklavževski kaplan Jakob Kopriunšek (Sim. Povoden ga krivo imenuje Kaprina). Dolgočasili so se ondi od pusta do evetne nedelje in brez dvoma bi se bili dalje tamkaj ostali, ko bi jih nadžupnik v Strassgangu, Friderik baron Rechling, ne bil opozoril na njih dolžnost, da imajo kot dušni pastirji biti pri svojih ovčicah, kajti »najemnik je, ki beži, kedar vidi volka priti«.

Toliko rajši so se vrnili v svoje župnije, ker so slišali, da je bil Sigmund grof Trautmannsdorf že dne 14. februarja pri Ljutomeru pobil in razkropil jedno roparsko četo. Koncem t. m. udarili so na Kruce tudi Radgončani, kmalu potem sta prišla še hrvaški ban, general Bally, in poveljnik gradu v Gradcu, Rabatta, na Ptuj. S svojimi trumami sta Kruce izpodila iz Medjimurja, in pri Razkrižju, kjer so si bili roparji napravili most prek Mure, bilo jih je mnogo ubitih, utopljenih in ujetih. Slednjič se je udal tudi grad Čakovec, v katerem so se Kruci bili najdalje branili.

Dve leti je imel potem Štajar pred Kruci mir, kajti Karoly se je s svojimi trumami obrnil l. 1705. proti Avstrijskemu in je ropal tam ter obiskal celó predmestje Dunaja. Rakoczy je pa sklical deželni zbor ter se je dal za kneza in poglavarja proglasiti. Njegove

¹⁾ Še dandanes se nahaja ondi njegova slika z napisom: „Admodum R. P. M. Casparus Dietl, ordinis minorum conventus, Graecii Sva Octobris 1644 natus, Praeae magister 1667 creatus, bis toti almae provinciae, conventui vero Pettoviensi 28 annis praefuit. Eiusdem conventus Instaurator insignis, in molendino (vulgo Hammer) prope Mansberg, quo ob metum rebellium Hungariorum jam in Fridau irrumpentium lethaliter infirmus translatus fuit, ibique vitam 3tia Februarii 1704 pie clausit.“

trume so sicer bile na Martinovo l. 1705. pri Velikem Varadinu premagane in pobite, a ne uničene ter so razgrajale toliko grozovitnejše na Avstrijskem in l. 1706. tudi na Štajarskem zlasti okoli Stradena in Kleka. Koder so bili hodili, vzdigoval se je kvišku dim požganih hiš.

Da bi ta divja druhal, ki je l. 1707. imela zopet 70.000 oboroženih mož, ne vdrla zopet na Štajarsko, postavili so, posebno kraj Mure, močne straže. Toda Kruci so l. 1708. pri vsem tem vendarle prišli na Štajarsko ter so ropali in razsajali okoli Friedberga, v Dekanoveih in drugih tamošnjih krajih. Tudi v ljutomerske kraje so še prihrule nekatere trume, katere so dne 31. oktobra t. l. oropale Ljutomer, potem pa divjale okoli Male Nedelje in v sedanjí tomaževski župniji. Tem se je ormoški grajščak, Franc Anton Petthe, s svojimi ljudmi v bran postavil, a bil je premagan, njegovi vojaki pa večidel ubiti. Brez dvoma bi bila jednaka osoda tudi njega zadela, ko bi ne bil srečno odbežal v vinograde, kjer so mu njegovi podložniki ubranili in oteli življenje. V zahvalo za to je pred svojo smrtjo l. 1710. sporočil precej denarja, naj bi se ondi v čast sv. Tomažu postavila cerkev, kar se je po prizadevanju križnikov kljub nekaterim nepričakovanim oviram l. 1717. tudi zgodilo.²⁾

Ko je vsled Evgenove sijajne zmage pri Malpaquet-u dne 11. septembra l. 1709. zvezda vojne sreče Francozom, glavnim pomočnikom Krucev, zatonila, spoznal je tudi Rakoczy za dobro in potrebno, pogoditi se s cesarjem. On sam je sicer pobegnil na Poljsko, pa Karoly, njegov zaveznik, se je dne 30. aprila l. 1711. s svojimi trumami na Maleny-ski planjavi slovesno odpovedal ustaji in prisegel zvestobo cesarju. Puntarji so se mirno razšli in ogerskih ustaj in napadov na slov. Štajar je bil za takrat konec.³⁾ Dalje prih.

Smešnica. Žena reče težko bolnemu možu: »Vedno si pravil, da imaš samo eno smrtno sovražnico. Prosim te, spravi se vendar ž njo pred smrtjo!« — Mož: »No, pa naj bo! Prinesi mi torej kupico vode!«

Razne stvari.

Domače. (Ponavljjanje sv. misijona) bode pri Devici Mariji v Puščavi od dne 30. nov. do 8. dec. Vodili je bodo štirje čč. gg. lazaristi od Sv. Jožefa nad Celjem.

(Iz gornje Savinjske doline.) Poročila nekaterih izseljencev se iz Amerike jako neugodno glasé. Pač res: ostani doma, ter moli in delaj in Bog ti bo dal še vedno potreben kruh, tudi v Savinjski dolini!

(Mesto živinozdravnika) v Braslovčah je razpisano. Vsi želijo, da ga dobijo kmalu, ker od Celja do Solčave zdaj ni nobenega živinozdravnika.

(Tudi v Braslovčah) se čutijo že žalostni nasledki pekoče »urške«, katera se tam nekje pri mostu kar po litrih prodaja. Prepričani pa smo, da ako bo lastnik izvedel o tem počenjanju pod njegovo streho, bode ubral druge strune.

(Iz Rečice.) Načelnik krajnega šolskega sveta na Rečici je postal g. Štiglic p. d. Prislán. — Krajni šolski svet je dobil nalog, skrbeti za četrto šolsko sobo. Kakor dopisnik v »Slov. Gosp.« iz Šostanja opravičeno

toži, da nove razširjene šole rastejo iz tal, kakor gobe po dežju, učiteljskih močij pa vedno bolj pogrešamo, tako se bojimo, se bo tudi nam godilo.

(Poštna zadeva.) Poslanec Fr. Robič je v pro-računskem odseku zahteval, naj se na kmetih odpravi dostavnina za pisma in časnike ter se naj pošto ravnateljstvo v Gradcu ozira pri nameščenju uradnikov na znanje slov. jezika. Tudi je za Slovence zahteval dvojezične napise in pečate.

(Imenovanje častnih občanov.) Občinski odbor na Teharjih je v seji dne 23. nov. sledeče gg., ki so si posebne zasluge za to občino pridobili, za častne občane imenoval in sicer: čast. g. Martina Medveda, sedaj kaplana v Slov. Bistrici, g. dr. Ivana Dečka, odvetnika in deželnega poslanca v Celju, g. Petra Majdiča, posestnika parnega mlinu v Sp. Hudinji, g. dr. Franja Štora, teharskega rojaka in odvetnika v Ljubljani, g. Gašparja Vrečarja, nadučitelja v Teharjih, in g. Dragotina Hribarja v Celju.

(Osebna vest.) Znani slovenski pisatelj in prof. na nižji deželni gimnaziji v Ptuj, g. Martin Cilenšek, je od deželnega odbora povišan v osmi plačilni razred.

(Naš rojak.) g. dr. Matija Murko, rojen pri Sv. Urbanu nad Ptujem, se je dne 24. novembra nastanil kot privatni docent na dunajskem vseučilišču. Prednašati je začel o začetku ruskega romana.

(Bela žena) se je pri čč. solskih sestrach v Mariboru v kratkem času dvakrat oglasila. Dne 22. oktobra je umrla č. sestra Florijana Koek, dne 22. novembra pa č. sestra Nepomucena Zigal, ki je od leta 1881. do 1887. bila prednica zavodu. Sveti jima večna luč!

(Umrli) je dne 23. novembra č. g. Vincenc Plaskan, župnik v Št. Juriju ob južni železnici, v 53. letu svoje dóbe. Pogreba dne 25. novembra se je udeležilo 35 duhovnikov. Sprevod je vodil preč. gosp. kanonik dr. Ivan Križanič; nagrobno pa je govoril vlč. g. dekan Fr. Jug.

(Mariborski »Feuerwehr«) je minolo nedeljo obhajal 25letnico svojega obstanka. Vse je bilo lepo, le skupne sv. maše niso imeli, ampak samo »pridigoval« jim je g. dr. Hans Schmiderer na glavnem trgu pred mestno hišo, in mnogo slovenskih mož je »hajlalo«.

(Na Dobrni) in v okolici sta to leto Orosel in Brauner nakupila okoli 10.000 škafov jabolk, škafo po 1 gl. 50 kr. Ako bi bila jabolka lepo nabrana, ne obtočena, bi bili prodajalci še več za nje dobili. Glejte, kaj sadjereja dobička prinese!

(Majniški hrošči koncem novembra,) in sicer v prav obilnem številu so bili te dni videti na vrtu vile Almoslechner v Celju.

(Cerkveni tat Verdau), doma od Sv. Jurija pri Celju, je letos ušel iz deželne norišnice v Feldhofu. Obdolžili so ga, da je zopet ukradel več dragocenosti v neki cerkvi na Dunaju. Oni dan pa so ga zdravniki spoznali za blaznega in poslali nazaj v Feldhof.

(Pretepač.) V Radgoni je v nedeljo večer kamenolomec Alojz Filipič dva usnjarska pomočnika z nožem nevarno ranil. Potem je hotel zbežati, toda prišli so ga in izročili sodišču.

(Požari.) Dne 14. novembra je zgorelo gospodarsko poslopje Antonu Halnerju v Jurklostru. — Dne 17. novembra je ogenj upepelil hišo, hlev in svinjake kočarju Hatunšku v Oplotnici. — Dne 11. novembra o polnoči je zgorelo gospodarsko poslopje Francu Kolariču blizu Ptuja. — Dne 20. novembra se je unela hiša Jurija Zupaniča v Meretincih niže Ptuja. — Dne 16. novembra po noči pa je pogorel Luka Krusič v Stopniku pri Vranskem.

(Potres) in sicer precej močen sunek so čutili dne 21. nov. po raznih krajih ob koroško-štajarski meji, v Spodnjem Dravogradu, Vuzenici, na Muti itd. Smer

¹⁾ Sim. Povoden, Beytrag ächter Notizen itd.

²⁾ O Kručih na slov. Štajarskem je objavil pisatelj že l. 1880. v »Slov. Gosp.« obširen sestavek, katerega je potem l. 1884. ponatisnil J. Lapajne v svoji »Zgodovini štajarskih Slovencev«. Da bi razprava o Madjarih bila, kolikor mogoče, celotna, porabili smo več ali manj omenjeni spis, se ve da z nekaterimi popravki in dostavki.